

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

Taloushallinto

2014

Taina Simola

YRITYSTUKIEN VAIKUTTAVUUS MIKROYRITYKSEN MENESTYKSEEN VARSINAIS-SUOMESSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous | Taloushallinto

06/2014I34

Opinnäytetyön ohjaaja Ella Kasi

Taina Simola

YRITYSTUKIEN VAIKUTTAVUUS MIKROYRITYKSEN MENESTYKSEEN VARSINAIS- SUOMESSA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia mikroyrityksille myönnettävien yritystukien vaikuttavuutta, eli miten ja mihin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta myönnettyjä yritystukia käytetään ja vaikuttaako yritystuki mikroyrityksen liiketoimintaan.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma on kansallinen kehittämisohjelma, jonka kokonaisrahoituksen julkinen rahoitusosuus tulee EU:n ja Suomen valtion taholta. Opinnäytteen kohteena olevat yritykset ovat varsinaissuomalaisia elintarvike- ja matkailualalla toimivia maaseudun mikroyrityksiä. Tutkittavat yritykset saivat Maaseuturahastosta vuosien 2007–2013 aikana tukea muun muassa yrityksen investointeihin, kehittämiseen ja ensimmäisten työntekijöiden palkkaamiseen.

Yritystukien vaikuttavuutta tutkittiin kvalitatiivisella tutkimuksella. Tutkimukseen osallistuneet vastasivat sähköiseen kyselyyn, jossa kysyttiin yritystukien hakemiseen ja omaan liiketoimintaosaamiseen liittyviä asioita sekä yritystukien merkitystä liikevaihdon muutoksiin. Lisäksi kahta yritystukea saanutta yrittäjää haastateltiin yritystukiin liittyvistä asioista.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että maaseudun mikroyritykselle myönnetty yritystuki on vaikuttanut merkittävästi investointien toteutumiseen ja siten myös uusien investointien myötä yritysten liikevaihto on lisääntynyt.

Kyselyyn vastanneet yrittäjät pitivät yritystukien hakemiseen liittyvää paperityötä vaativana ja tukien maksaminen kesti heidän mielestään liian kauan. Yrittäjät kuitenkin ilmoittivat, että he todennäköisesti hakisivat yritystukea uusiin investointi- ja kehittämistarpeisiinsa, jos yritystukia on yhä jatkossakin haettavissa.

ASIASANAT: Yritystuki, kehittämistuki, mikroyritys, investointituki, käynnistystuki, Leader-toiminta, Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma, Maaseuturahasto, EU-rahoitus, mikroyrityksen kannattavuus.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business | Financial Management

2014 | 34

Instructor: Ella Kasi

Taina Simola

THE EFFECTIVENESS OF BUSINESS SUBSIDIES ON MICRO BUSINESS SUCCESS IN SOUTHWEST FINLAND

The aim of this thesis was to research the effectiveness of financial business subsidies, granted to small enterprises and how and where these business subsidies, granted from the Finnish Mainland Rural Development Programme, have been used.

The Mainland Finland Rural Development Programme is a national development program and the entire public financing of the programme comes from the European Union and the State of Finland. The enterprises participating in this study, operate in the food and tourism sector. The participating companies were granted business support during the period 2007-2013 for their investments and development and they also received financial support for the hiring of their first employees.

The effectiveness of the business support was examined in a qualitative enquiry. The participants in the enquiry responded to an electronic survey. They answered questions related to business subsidies; for example, are there significant changes in turnover? In addition, two business support entrepreneurs were interviewed about issues related to business subsidies.

The results of this study indicate that rural micro- enterprise support granted to the company has significantly contributed to the realization of investments and hence the new investments have increased the turnover of the enterprises.

The survey respondents considered that paperwork in the business subsidies was demanding and the payment of the grant took too long. However, they indicated that they will apply for business support again for new investments and development needs, if there are rounds for subsidy applications. .

Keyword: business support, business grant, micro business, investment subsidy, Leader action group, Finnish Mainland Rural Development Program, EU-financing, small-business activity, profitably

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 MAASEUDUN YRITYSTUET	8
2.1 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013	8
2.2 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman yritystuet	9
2.3 Leader-toiminta maaseudulla ja yritystuet	10
2.4 ELY-keskuksen rooli maaseutuyritysten tukemisessa	11
3 JULKISTEN VAROJEN KOHDENTAMINEN YRITYSTUKIIN	13
3.1 Suomen kansallinen maaseudun kehittämisstrategia	13
3.2 Julkisten varojen ohjaaminen yritystoiminnan kehittämiseen	14
3.3 Yritystuen myöntämisen kriteerit	15
3.4 Yritystukien hakeminen ja neuvontapalvelut	16
4 YRITYSTUKIEN VAIKUTTAVUUDEN TUTKIMINEN	18
4.1 Sähköinen kysely ja haastattelut	18
4.2 Tutkimusotos	19
4.3 Yritystukikyselyn vastaukset ja niiden analysointia	20
5 TUTKIMUKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET	29
LIITTEET	33
Liite 1. Kyselylomake yrityksille	33

KUVAT

Kuva 1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan liittyviä logoja, joita käytetään ohjelmasta rahoitettujen hankkeiden viestinnässä.	17
---	----

KUVIOT

Kuvio 1. Leader-hanke ja kehittämisohjelmien pyramidi.	13
Kuvio 2. Mikä on yrityksenne toimiala?	20
Kuvio 3. Mihin tarkoitukseen olette hakeneet ja teille on myönnetty yritystukea?	21
Kuvio 4. Onko yrityksenne liikevaihto muuttunut yritystuen myöntämisen vaikutuksesta?	22
Kuvio 5. Mistä saitte neuvontaa?	23
Kuvio 6. Miten arvioitte yritystuen vaikutusta omaan yritystoimintaanne?	24
Kuvio 7. Yritystukien vaikuttavuus ja tukien merkitys	26

TAULUKOT

Taulukko 1. Yrityskyselyyn vastanneiden yritysten sekä elintarvike- ja matkailuhankkeiden määrä.	19
--	----

1 JOHDANTO

Yritystukien vaikutusta mikroyrityksen liiketoiminnan tulokseen arvioidaan pääsääntöisesti vain ennakkoon yritystukihakemuksen yhteydessä, tuolloin yrittäjä itse arvioi yrityksensä ja liiketoimintansa kehittymistä hakemushetkeä seuraavien kolmen vuoden aikana. Yrityksen pitää antaa yritystukea hakiessaan kirjallinen arvio siitä, mitä vaikutuksia myönnettävällä yritystuella on tulevaisuuden liiketoimintaan.

Julkisista varoista myönnettyjä yritystukia moititaan melko yleisesti varojen tuhlaamiseksi ja niiden yhteiskunnallisesta merkityksestä käydään silloin tällöin myös poliittista keskustelua. Julkisuudessa, kuten lehdissä ja muissa tiedotusvälineissä käytävissä keskusteluissa, yritystuet usein niputetaan ja arvioidaan yhtenä kokonaisuutena sitä, miten julkista tukea on käytetty yritysten tukemiseen (Yle-uutiset Talous, 2013).

Julkisista varoista myönnettäviä yritystukityyppejä on kuitenkin useita kymmeniä erilaisia riippuen yrityksen koosta ja toimialueesta, tukimuodoista, tuen tarkoituksesta ja yrityksen toimialasta, joten yleisluontoinen arviointi kaikista yritystuista yhtenä kokonaisuutena ei anna tukien vaikuttavuudesta oikeaa kuvaa. Pienikin julkinen avustus saattaa olla mikroyritykselle vaikutukseltaan paljon merkittävämpi kuin miljoonien eurojen yritystuki globaalille suuryritykselle.

Osa julkisista varoista myönnettävistä yritystuista on lainoja ja korkotukia, mutta osa tuista on suoraan yritykselle myönnettäviä avustuksia, joita ei tarvitse maksaa takaisin, mikäli yritys täyttää hakemusehdot ja tukivaatimukset. Tutkimuksia yritystukien vaikuttavuudesta pelkästään mikroyrityksiin on tehty vähän, vaikka yritystukiin kaiken kaikkiaan käytetään Suomessa vuosittain satoja miljoonia euroja. Merkittävä osa yritystukiin liittyvästä tiedosta ja yksityiskohtaisista vaikutuksista on yrityksen liikesalaisuuden alaista tietoa, joten julkisesti näitä tietoja ei voi kukaan muu julkaista ja käsitellä kuin yritys itse, jos se kokee sen tarpeelliseksi. Tähän tutkimukseen käytetyt tiedot löytyvät

julkisesta hankerekisteristä, jota ylläpitää Varsinais-Suomen liitto. Tähän Hankeverkko 2007-rekisterin tietoihin on kaikilla avoin pääsy internetin kautta. (Varsinais-Suomen liitto, 2014)

Tässä opinnäytteessä keskityn tutkimaan maaseudulla toimivia mikroyrityksiä. Kohteena tarkemmin ovat Varsinais-Suomessa sijaitsevat matkailu- ja elintarvikealan mikroyritykset, jotka ovat saaneet yritystukea Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisesti ja tukien maksu on tapahtunut Maaseuturahastosta.

Opinnäytetyön tavoite on selvittää miten yritystuki vaikuttaa mikroyrityksen liiketoimintaan. Teen opinnäytetyöhön liittyvää tutkimusta sähköisellä kyselyllä, joka lähetetään varsinaissuomalaisille matkailu- ja elintarvikeyrityksille, joille on myönnetty yritystukea Maaseuturahastosta vuosien 2009–2013 aikana. Lisäksi haastattelen kahta yrittäjää ja ELY-keskuksen maaseudun kehittämissyksikön edustajia. Työskentelen Leader-toimintaryhmässä ja työni puolesta olen myös tekemisissä maaseudun mikroyrityksille myönnettävien yritystukien kanssa.

2 MAASEUDUN YRITYSTUET

2.1 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013 on suomalaisen maaseudun elinvoimaisuuteen tähtäävä ohjelma, jonka toimenpiteillä ja rahoituksella tuetaan maaseudun elinkeinoja, ympäristöä ja asukkaiden viihtyvyyttä. Ohjelmassa todetaan näin:

”Ohjelma perustuu neuvoston asetukseen (EY) N:o 1698/2005 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen sekä sen nojalla annettuun neuvoston päätökseen maaseudun kehittämistä koskevista yhteisön strategisista suuntaviivoista (2006/144/EY).

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmassa on neljä toimintalinjaa, joiden kautta maaseudun kehittämisstrategian painopisteitä käytännössä toteutetaan. Ohjelman keskeisenä tavoitteena on maaseudun yritystoiminnan vahva kasvu ja samalla työpaikkojen merkittävä lisäys. Näin voidaan taata uusien tulonhankinnan tapoja sekä maaseudun omille asukkaille että maaseudulle muuttaville. Osa ohjelman varoista kohdistuukin maaseudun yrityspalveluiden kehittämiseen.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman käytännön työkalut eli toimenpiteet on jaettu neljään toimintalinjaan.

Ensimmäisen toimintalinjan kautta tuetaan muun muassa nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamista, maa- ja metsätaloustuottajien koulutusta, maatalouden investointeja sekä elintarvike-, puu- ja bioenergia-alan kehittämistä.

Toiseen toimintalinjaan kuuluvat epäsuotuisten alueiden tuet, maatalouden ympäristötuet, eläinten hyvinvoinnin edistäminen sekä ei-tuotannolliset investoinnit.

Kolmanteen toimintalinjaan kuuluvat maaseutuelinkeinojen monipuolistaminen ja kehittäminen maataloilla ja muissa maaseudun mikroyrityksissä, maaseutumatkailun kehittäminen sekä maaseudun palveluiden ja kylien kehittäminen.

Neljännän toimintalinjan kautta tuetaan Leader-toimintaryhmien paikallisten kehittämissuunnitelmien mukaista toimintaa linjoilla 1–3 sekä alueiden yhteistyötä myös kansainvälisesti.” (Maaseutu.fi, 2014)

2.2 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman yritystuet

Investointituki

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman (Maaseuturahasto) kautta on voitu myöntää tukea maaseudun mikroyritysten investointeihin yrityksen aloittaessa toimintansa tai jos yritys on laajentamassa toimintaansa. Tyypillisimmillään investointituki kohdistuu toimintaansa aloittavan tai laajentavan maaseutuyrityksen toimitilojen rakentamiseen tai kunnostukseen tai kone- ja laiteinvestointeihin.

Varsinais-Suomen alueella investointitukiprosentti, eli julkinen tuki hankkeelle on ollut alueesta riippuen maksimissaan 20–35% kokonaiskustannuksista. Suurimmat tukiprosentit on myönnetty Varsinais-Suomessa saaristokuntien alueella toimiville yrityksille.

Kehittämistuki

Yritystoiminnan aloittamiseen, kehittämiseen ja laajentamiseen liittyviin kustannuksiin on myönnetty kehittämistukea, kun kustannuksia syntyy esimerkiksi markkinointiin, tuotekehitykseen, markkinatutkimuksiin, yritysverkostojen luomiseen ja kansainvälistymiseen liittyvistä toimenpiteistä. Kehittämistukiprosentti on ollut yksittäiselle yritykselle enintään 50 % hyväksytyistä kustannuksista. Yritysryhmälle, jossa on vähintään kolme yritystä yhteistyössä mukana, tuki on voinut olla maksimissa 75 % hankkeen hyväksytyistä kustannuksista.

Käynnistystuki

Yritys on voinut saada käynnistystukea ensimmäisen työntekijänsä palkkaamiseen. Tukiprosentti on ollut enintään 50 % ennakonpidätyksen alaisesta palkasta. Yritykselle on voitu maksaa tukea yhden työntekijän palkkaamiseen enintään kahden vuoden ajaksi tai kahdelle ensimmäiselle työntekijälle vuodeksi tai neljälle ensimmäiselle työntekijälle puoleksi vuodeksi.

Käynnistystuen tarkoituksena on luoda pysyviä työpaikkoja, joten kausi- ja sesonkiluonteiseen työhön sitä ei ole voitu myöntää.

Elinkeinolliset hanketuet

Maaseutuohjelma mahdollistaa myös elinkeinojen kehittämistuen käytön kokonaisen toimialan, toimialueen tai erityistoimenpiteen osalta. Kyseisissä tapauksissa hankkeiden tavoitteena on elinkeinojen kehittäminen yleisellä tasolla. Elinkeinollisille hankkeille myönnetty tuki on ollut melko usein noin 80–90 % hyväksyttävistä kustannuksista, mutta jopa 100 % julkisella tuella toimivia hankkeita on toteutettu.

Yleishyödylliset, elinkeinolliset kehittämishankkeet ovat tukeneet yritysten keskinäistä yhteistyötä, kansainvälistymistä, koulutusta ja osaamista. Näin korkean tukiprosentin hankkeet eivät saa suoranaisesti hyödyttää yksittäistä yritystä tai tiettyä rajattua yritysryhmää. Yritys- ja hanketuet eivät saa vääristää kilpailua yritysten välillä ja yritystoimintaan normaalisti kuuluvia kustannuksia ei saa poistaa julkisella kehittämishanketuella.

Elinkeinollisia hankkeita ei käsitellä tässä opinnäytetyössä ja tutkimuksessa sen tarkemmin ja laajemmin.

2.3 Leader-toiminta maaseudulla ja yritystuet

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan kuuluu osana myös Leader-toiminnalla toteutettu maaseudun kehittämistyö. **Leader** on lyhenne sanoista *Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale*, eli "yhdyssiteet maaseudun talouden kehittämiseen tähtäävien toimien välillä".

Leader-toiminta on alkanut EU:n yhteisöaloitteena EU:n jäsenvaltioissa 1991 ja Suomen ensimmäinen Leader-rahoituskausi alkoi 1997. Nyt yli 15 vuotta myöhemmin Leader-toiminta on yhä hengissä ja se on tärkeä eurooppalaisen maaseudun kehittämiseen liittyvä työkalu, josta puhutaan myös Leader-metodinä. Leader-rahoituksella on tärkeä rooli muun muassa maaseudun

elinvoimaisuuden lisäämisessä ja työpaikkojen luomisessa. Suomessa Leader-toimintaryhmiä on 56, joista yksi Leader-toimintaryhmä toimii Ahvenanmaalla ja sen rahoitus kuuluu Ahvenmaan maaseutuohjelmaan. Leader-toimintaryhmä muodostaa niin sanotun yhteisen Leader-alueen useamman kunnan tai kaupungin maaseutualueilla. Koko Euroopassa Leader-toimintaryhmiä on noin 2300. Leader-toiminnan kautta on EU:n alueelle syntynyt laaja ja vilkkaasti toimiva kansainvälinen yhteistyöverkosto, jossa myös suomalaiset toimivat aktiivisesti.

Leader-toimintatavassa on se erityinen piirre, että Leader-toimintaryhmälle osoitetun myöntövaltuuden käytöstä ja harkinnanvaraisen rahoituksen kohdentamisesta hankkeille päättää Leader-toimintaryhmän hallitus. Leader-rahoituksen hankkeelle myöntää siis muu kuin valtion viranomainen. Myönnetyn Leader-hankkeen rahoituksen laillisuustarkastelu ja rahoituspäätöksen vahvistus eli viranomaispäätös tapahtuu kunkin Leader-alueen ELY-keskuksessa sen jälkeen kun Leader-ryhmän hallitus on tehnyt päätöksensä. Tukien maksatus hakijalle tapahtuu ELY-keskuksen kautta Maaseutuviraston määräysten ja ohjeiden mukaan. Leader-toiminta on yksi EU:n komission kansalaisyhteiskunnan kehittämiseen tähtäävä toimintatapa eli yhteisöaloite, jolla päätöksentekoa viedään ruohonjuuritasolle ja paikalliset asukkaat voivat siten itse vaikuttaa julkisen rahoituksen tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

2.4 ELY-keskuksen rooli maaseutuyritysten tukemisessa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) ovat valtion viranomaisia, jotka toiminnallaan tukevat maatalojen, maataloustuotteiden ensiasteen jalostusta harjoittavien pk-yritysten ja maaseudun mikroyritysten investointeja ja kehittämistä. Tukea voidaan myöntää kehittämishankkeille, jotka edistävät elinkeinojen toimintamahdollisuuksia sekä kannustavat uuden yritystoiminnan aloittamiseen ja toimivien yritysten kehittämiseen. Varsinais-Suomen ELY-keskus on määritellyt Maaseuturahastosta myönnettäville

yrittäjille seuraavat reunaehdot, jotka koskevat varsinaissuomalaisia mikroyrityksiä:

”Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisesti (Maaseuturahasto) voidaan tukea yksittäisiä maaseudun mikroyrityksiä (ei maatilakytkevävaatimusta, työllistävät alle 10 hlöä ja joiden liikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 M€), maataloustuotteiden ensiasteen jalostuksen ja markkinoinnin osalta pk-yrityksiä, yritysryhmien hankkeita, elinkeinojen kehittämishankkeita, koulutushankkeita, yleishyödyllisiä kehittämishankkeita ja yleishyödyllisiä investointihankkeita.

Yritysten tukemisessa ovat käytössä tukimuodot: investointi-, kehittämis- ja käynnistystuki. Yrityksille myönnettävät tuet ovat käynnistys- ja kehittämistuen osalta de minimis- tukea, jolloin yrityskohtaista tukea voidaan myöntää enintään 200 000 € kolmen verovuoden aikana.”(Varsinais-Suomen ELY-keskus, 2012)

Maaseuturahastosta myönnettävien investointien tulee olla maaseutuohjelman ja alueellisen kehittämissuunnitelman sekä Leader-ohjelman mukaisia, jos tukea haetaan Leader-toimintaryhmältä.

Varsinais-Suomessa yritystukea hakevien yritysten valintakriteereissä on määritelty muun muassa seuraavat asiat, jotta tukea voidaan myöntää:

- Yritystoimintaa harjoitetaan maaseutuohjelman määrittelemällä maaseutualueella. Varsinais-Suomessa Raision, Salon ja Turun keskusta-alueet eivät ole maaseutua, mutta esimerkiksi Turun kaupungin alueelta Kakskerta, Paattinen ja Tortinmäki ovat tämän määrittelyn mukaista maaseutua.
- Yritystoimintaa harjoitetaan ammattimaisesti ja yrityksellä on mahdollisuudet menestyä tulevaisuudessa.
- Yritystukea haetaan uuteen ja innovatiiviseen yritystoimintaan, jolle on kysyntää, korvausinvestointeja ei tueta.
- Yrityksellä on resursseja toteuttaa yritystukihanke kokonaisuudessaan, koska investointien tukiprosentti vain 20–35% koko hankkeen hyväksytyistä kustannuksista.
- Yritystoimintaan myönnetty tuki ei saa vääristää paikallista kilpailutilannetta saman toimialan yritysten kesken.
- Tuettava yritystoiminta lisää yritysten keskinäistä yhteistyötä ja sen tuloksena syntyy uusia yritysverkostoja.
- Paikallinen ja alueellinen osaaminen lisääntyy yritysten hanketoiminnan seurauksena. Yritysten hankkeet tukevat myös maaseudun kylien ja yhteisöjen kehittämistä ja työllisyyttä. (Varsinais-Suomen ELY-keskus, 2012)

3 JULKISTEN VAROJEN KOHDENTAMINEN YRITYSTUKIIN

3.1 Suomen kansallinen maaseudun kehittämisstrategia

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelma pohjautuvat Suomen kansalliseen maaseudun kehittämisstrategiaan, joka puolestaan saa suuntaviivansa EU:n maaseutuohjelmasta ja Euroopan maaseudun kehittämisohjelmasta. Eri maaseutuohjelmilla on keskinäinen hierarkia, joka vaikuttaa koko hakuprosessiin, kun haetaan yritystukea Leader-ohjelman mukaisesti tai suoraan ELY-keskuksista (kuvio 1). Suomen maaseudun kehittämistyötä ohjataan siis strategisesti EU:n taholta ohjelmatyöllä ja myöntämällä EU-varoja maaseudun kehittämistyöhön. (Euroopan unioni, 2012)

Kuvio 1. Leader-hanke ja kehittämisohjelmien pyramidi.

Maaseuturahastosta myönnettävän rahoituksen toimeenpanosta vastaa Maa- ja metsätalousministeriö ja ohjelmaan liittyvien tukien suomalainen maksamisviranomaisena on Maaseutuvirasto.

Suomessa ensisijaisia Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisia maaseudun kehittämistavoitteita ovat muun muassa:

- Kilpailukykyyn parantaminen maaseudun elinkeinojen osalta lisäämällä yritystoiminnan tuottavuutta muun muassa maatalouden sivuelinkeinoja tukemalla ja lisäämällä yrittäjien liiketoimintaosaamista.
- Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen muun muassa ympäristötietoutta lisäämällä, hoitamalla maatalousmaisemia, pohja- ja pintavesiä, metsiä ja maaperää niin, että ilmastonmuutokseen johtavia haittoja voidaan vähentää ja luonnon monimuotoisuus säilyä.
- Elämänlaadun parantaminen maaseudulla ja väkiluvun vähenemisen hidastaminen elinkeinoja monipuolistamalla ja luomalla uusia työpaikkoja.
- Innovaatioiden ja tuotekehityksen edistäminen sekä bioenergiaan panostaminen laaja-alaisesti.
- Yhteistyöverkostojen kehittäminen erilaisten toimijoiden välille paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Maaseudun ihmisten aktivointi mukaan maaseudun kehittämistyöhön ruohonjuuritasolta lähtien, eli Leader-toimintatapaa käyttäen voidaan ohjata varoja kunkin Leader-alueen asukkaiden ja ympäristön parhaaksi ja siten lisätä yhteisöllisyyttä. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2007a)

3.2 Julkisten varojen ohjaaminen yritystoiminnan kehittämiseen

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman päätavoitteena on aktivoida ihmisiä säilyttämään maaseutu ympäristöineen elävänä ja siten myös tukea maaseudun yritystoimintaa monipuolisesti. Maaseuturahaston tukien avulla voidaan luoda uutta yritystoimintaa, työpaikkoja ja palveluja, joiden avulla edistetään koko Suomen kansantaloutta. Yritystoimintaan sijoitettu julkinen raha tuottaa lisäarvoa monikertaisesti verotuloina, palveluina ja hyvinvointina.

Aloittavien yritysten investoinnit katsotaan kansantalouksien kulmakiviiksi kaikkialla maailmassa, ja yksityinen sektori ei yksin kykene tarjoamaan riittävää rahoitusta aloittaville yrityksille, joten julkinen sektori tulee tässä kohdassa tarvittaessa apuun yritystukien muodossa. Julkisen vallan tuottovaatimus voi myös olla alempi kuin yksityisten sijoittajien, joten hyvin yleisesti valtiot myös sijoittavat yrityksiin myöntämällä lainoitusta ja korkotukea.

Elinkeinoministeri Jan Vapaavuori mainitsi TV-haastattelussa, että Suomessa on tavoitteena kohdentaa julkisia yritystukia jatkossa yhä enemmän tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja siten julkisella rahalla ja avustuksilla luodaan edellytyksiä innovaatioiden syntymiselle ja uudelle yritystoiminnalle. Vapaavuoren mukaan yritysten investoinnit ovat suoria tuloksia onnistuneesta kehittämistyöstä, mutta suuryritysten pitäisi kerätä investointien rahoittamiseen varoja muualta kuin valtiolta. (Yle TV1 Ykkösaamu, 2014)

Julkinen valta voi myös yksityisiä tahoja paremmin tunnistaa yleistä hyvinvointia tukevat strategisesti tärkeät investoinnit ja olla mukana rahoittamassa näitä investointeja. 2010-luvulla Varsinais-Suomessa on esimerkiksi tuettu julkisella maaseuturahoituksella seuraavia toimialoja: bioenergiaan liittyvä yritystoiminta, metalli- ja teknologiateollisuus, liike-elämän ja kylien palvelut, maaseutumatkailu, elintarvikkeiden jatkojalostus ja lähiruoka.

3.3 Yritystuen myöntämisen kriteerit

Manner-Suomen maaseutuohjelma määrittelee tukikriteerit muun muassa kilpailulainsäädännön perusteella ja lisäksi on olemassa eri toimialoihin liittyviä strategisia linjauksia. Varsinais-Suomen osalta kriteeristö ja tavoitteet ovat alueellisen, maakunnallisen maaseutuohjelman ja Leader-toimintaryhmien kehittämisohjelmien mukaisia. Varsinais-Suomen ELY-keskus on julkaissut lisäksi yritystukien osalta alueen omat valintakriteerit ja rahoituslinjaukset. (Varsinais-Suomen ELY-keskus, 2012)

Pääsääntöisesti yritystuen kriteereinä tuettaville mikroyrityksille voidaan pitää tuottavaa, osaavaa ja elinkelpoista yritystoimintaa, jonka aloittamiseen,

investointeihin ja laajentamiseen liittyvää toimintaa voidaan tukea. Yritystuki mahdollistaa yrityksen kehittämistyön ja laajenemisen, jonka tuloksena syntyy uusia työpaikkoja sekä palveluja ja tuotteita, joille on kysyntää. Yritysten verkostoituminen keskenään on tärkeää, jotta pienikin palveluntuottaja tai jalostaja voi saada tuotteilleen lisää näkyvyyttä ja myyntiä.

3.4 Yritystukien hakeminen ja neuvontapalvelut

Yritystukien hakemiseen liittyvää yleisneuvontaa saa tarvittaessa monesta paikasta internetistä, kuten Yritys-Suomi-sivustoilta, elinkeinoviranomaisten omilta internet-sivuilta tai ELY-keskuksen sivuilta. Yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviä neuvontapalveluja on myös mahdollista saada puhelimitse, jolloin soittaja ohjataan oman lähialueensa vastaaviin neuvontapalveluihin tai yritystoiminnasta kiinnostunut voi itse käyttää sähköistä yritysneuvonnan palvelua Oma Yritys-Suomi -palvelussa. (Yritys-Suomi.fi, 2014)

Myös alueelliset elinkeino- ja kehittämiskeskukset, TE-toimistot sekä paikalliset Leader-toimintaryhmät antavat tietoa yritystuista. Julkisilla varoilla rahoitettavaa henkilökohtaista neuvontaa yritystukien hakemisen osalta on mahdollista saada kuntien yrityspalveluiden ja Leader-toimintaryhmien kautta. Yksityistä, maksullista neuvontaa ja apua tukihakemusten täyttöön antavat esimerkiksi ProAgria Keskusten yritysneuvojat kautta maan.

Maa- ja metsätalousministeriön ylläpitämä Maaseutu.fi –portaali on yksinomaan keskittynyt viestimään, tiedottamaan ja markkinoimaan Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman tarjoamista rahoitus- ja yhteistyömahdollisuuksista. Sivusto esittelee laajasti koko maaseutuohjelmaa ja maaseudun kehittämistyötä sekä tuloksia, joita maaseudun kehittämisrahoituksen kautta on saatu. (Maaseutu.fi, 2014)

Kuva 1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan liittyviä logoja, joita käytetään ohjelmasta rahoitettujen hankkeiden viestinnässä.

Kuvassa 1. on esitelty erilaisia logoja, jotka markkinoivat Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa ja joista voi päätellä, että hanke on saanut julkista rahoitusta. Traktorirenkaan jättämää jälkeä muistuttava logo on Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tiedottamiseen ja viestintään liittyvä logo. ELY-keskuksen logo näkyy aina, kun yritys tai yhteisö on saanut tukea suoraan ELY-keskuksesta maaseutuohjelman rahoituksena. Leader-logoa käytetään silloin, kun hanke on saanut Leader-toimintaryhmän myöntämää hanke- tai yritystukea.

4 YRITYSTUKIEN VAIKUTTAJUUDEN TUTKIMINEN

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan miten julkisista varoista myönnetty tuki on vaikuttanut Varsinais-Suomessa maaseudun elintarvike- ja matkailualan mikroyrityksiin, ja onko yritystuella saavutettu ne tavoitteet, joita viranomaiset ovat tukien myöntämisen yhteydessä edellyttäneet hakijalta. Yritystukien vaikuttavuutta tutkitaan kvalitatiivisella eli laadullisella menetelmällä.

4.1 Sähköinen kysely ja haastattelut

Elintarvike- ja matkailualan yrityksille, jotka olivat saaneet Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta yritystukipäätöksen vuosina 2008–2013, lähetettiin sähköpostia ja heitä pyydettiin vastaamaan sähköiseen yritystukikyselyyn.

Kysymyksenasettelussa pyrittiin siihen, että kysely on yritystukien kriteerien mukainen eli kyselyn validiteetti on hyvä ja kyselyn kautta saatuja vastauksia voidaan pitää luotettavina mittareina yritystukien vaikuttavuuteen. Yrittäjiltä kysyttiin muun muassa yritystukien vaikutusta liikevaihtoon ja investointien toteutumiseen. Heitä pyydettiin myös arvioimaan yritystukien yleistä vaikuttavuutta yritystoimintaan ja työllisyyteen. Kyselylomake on liitteenä 1.

Tutkimuksessa haastateltiin kahta yritystukea saanutta yrittäjää ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen maaseutuosaston edustajien kanssa käytiin läpi kyselyn tuloksia. Haastattelut täydensivät tutkimuksesta saatuja tuloksia.

4.2 Tutkimusotos

Kysely lähetettiin sähköpostitse 58 varsinaissuomalaiselle, maaseudulla toimivalle elintarvike- ja matkailualan yritykselle, joille oli myönnetty yritystukea vuosien 2007–2013 aikana Maaseuturahastosta yhteensä 70 erilliseen hankkeeseen (taulukko 1).

Taulukko 1. Yrityskyselyyn vastanneiden yritysten sekä elintarvike- ja matkailuhankkeiden määrä.

Lähetetyt sähköpostit elintarvike- ja matkailualan yrityksiin	Yhden hankkeen yrityksiä	Kahden hankkeen yrityksiä	Kolmen hankkeen yrityksiä	Yritystukea saaneiden elintarvike- ja matkailuhankkeiden määrä yhteensä	Saatujen vastauksien määrä
58 kpl	47 kpl	9 kpl	2 kpl	70 kpl	21 kpl

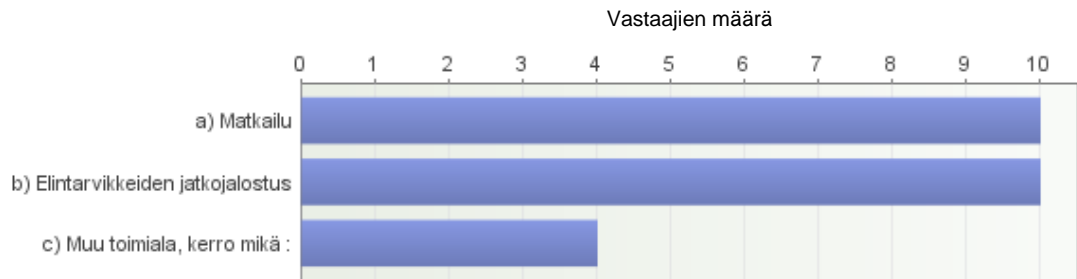
Kyselyyn vastasi 21 yritystä, joten vastausprosentti oli 36 %. Vastanneista noin puolet oli elintarvikeyrityksiä ja toinen puoli vastanneista oli matkailuyrityksiä. Muutama yritys toimii oman ilmoituksensa mukaan sekä elintarvike- että matkailualalla.

Opinnäytetyöhön liittyvää tutkimusta voidaan pitää luotettavana, koska vastauksia saatiin suhteellisen hyvä määrä, vastausprosentti oli hyvä. Vastaukset annettiin täysin anonyymisti. Vastajat antoivat itse avoimissa kysymyskohdissa tarkennettuja tietoja yritystukien hakuprosessista ja tukien vaikutuksista. Osassa vastauksista käy ilmi, että yrittäjälle itselleen ei aina ole selvä, onko hän saanut yritystoimintaansa investointi- vai kehittämistukea. Lomakkeen kussakin kysymyksessä sai vastata useampaan annettuun kohtaan.

4.3 Yritystutkimuksen vastaukset ja niiden analysointia

Kysymys 1. Mikä on yrityksenne toimiala?

Vastaajien määrä oli 21, mutta osa yrityksistä on vastannut kuuluvansa sekä matkailu- että elintarvikeyrityksiin. (Kuvio 2)

Kuvio 2. Mikä on yrityksenne toimiala?

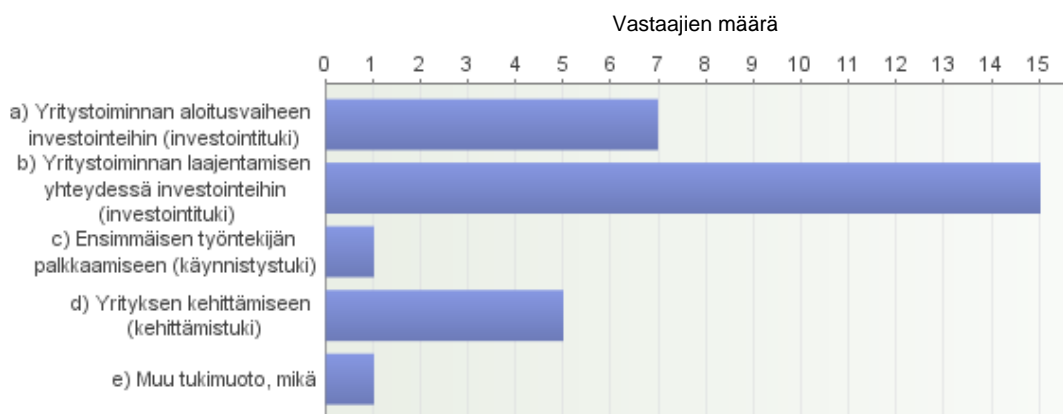
Muut toimialat, joita vastaajat ovat ilmoittaneet edustavansa, ovat juhlapalvelut, elämys- ja kokouspalvelut, maatalous ja polttopuiden myynti. Voidaan todeta, että pääosa vastaajista edustaa matkailuun liittyviä toimialoja.

Kysymys 2. Milloin yritystoimintanne on alkanut?

Vastaajista 18 oli ilmoittanut yritystoiminnan aloittamiseen liittyvän ajankohdan, joka vaihteli vuosien 1981–2013 välillä ja heistä 11 yritystä ilmoitti aloittaneensa yritystoimintansa 2000-luvulla.

Kysymys 3. Mihin tarkoitukseen teille on myönnetty yritystukea?

Tutkimukseen vastanneiden yritysten osalta eniten oli käytetty investointitukea yrityksen laajentamisen yhteydessä tapahtuviin investointeihin. Yrityksen kehittämiseen tai ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkaamiseen tukea ei ollut vastaajien hankkeissa käytetty paljon. (Kuvio 3.)

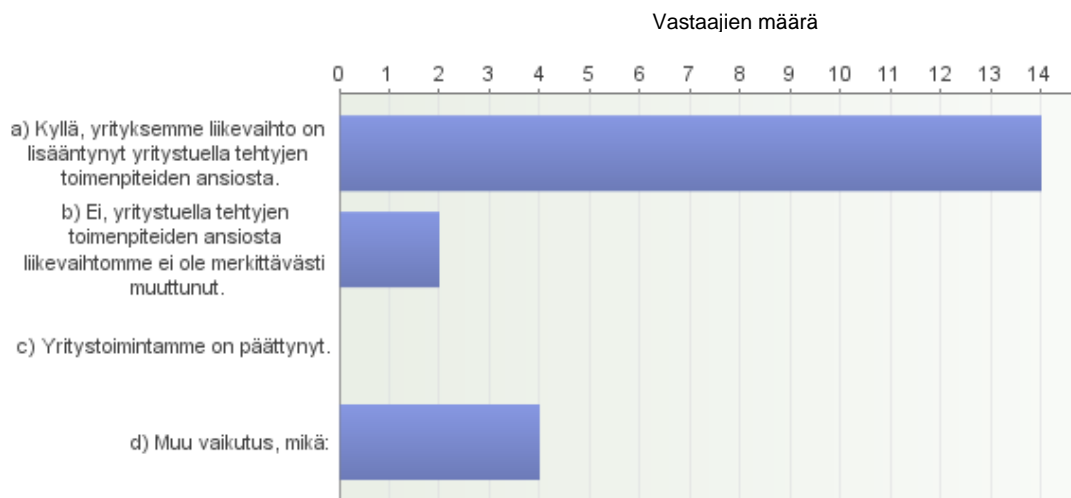

Kuvio 3. Mihin tarkoitukseen olette hakeneet ja teille on myönnetty yritystukea?

Yritystukien hakuprosessissa investoinnit ja kehittäminen erotellaan toisistaan eri tukityypeiksi. Vastauksista voidaan kuitenkin päätellä, että useampi yrittäjä kokee investointituen myös yrityksen kehittämistueksi, mikä on ymmärrettävää, koska liiketoiminnallisesti ajatellen investointi tukee aina myös yrityksen kehittymistä.

Kysymys 4. Onko yrityksenne liikevaihto muuttunut yritystuen myöntämisen vaikutuksesta?

Kun kysyttiin yritystuen vaikuttavuuden arviointia yritykseltä itseltään, niin kyselyyn vastanneiden mukaan yrityksen liikevaihto oli lisääntynyt yritystuen vaikutuksesta, näitä vastaajia oli 14 eli 67 %. Vain kaksi vastaajista eli alle 10 % oli sitä mieltä, että saadulla yritystuella ei ole ollut merkitystä heidän liiketoiminnalleen. (Kuvio 4.)

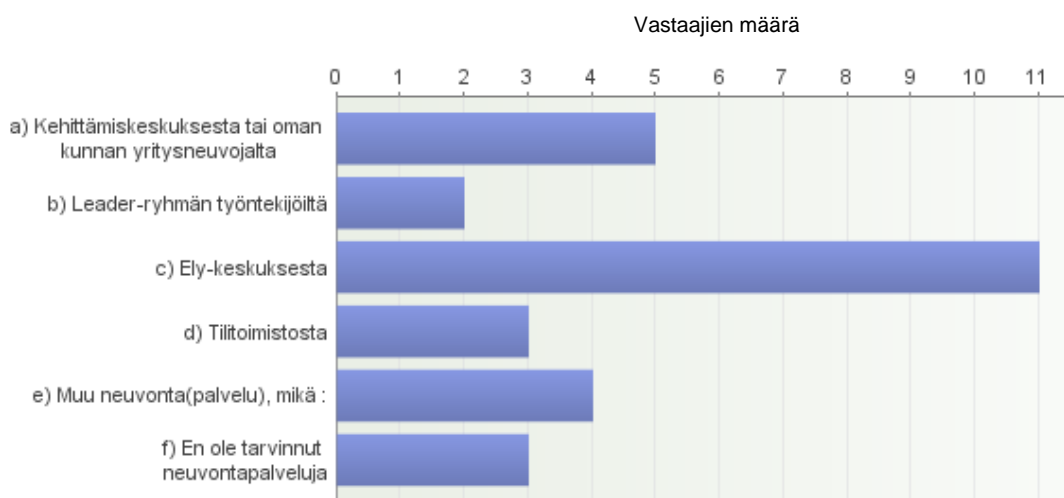
Kuvio 4. Onko yrityksenne liikevaihto muuttunut yritystuen myöntämisen vaikutuksesta?

Muu vaikutus-kohdassa yrittäjät ilmoittavat seuraavia vaikutuksia yritystoiminnassaan:

- *"toiminnan tehostaminen ja sitä kautta kasvukyky parantunut"*
- *"liikevaihto on hieman noussut, mutta ei ole yritystuen ansiosta noussut"*
- *"liiketoiminta on käynnistynyt"*
- *"laitteiden ja koneiden uusiminen"*

Kysymys 5. Jos olette käyttäneet neuvontaa yritystukihakemuksen ja maksamishakemuksen tekemiseen, mistä saitte neuvontaa?

Vastaajista suurin osa on ollut suoraan yhteydessä ELY-keskukseen ja näyttää siltä, että lähes kaikki hakijat ovat tarvinneet jotain neuvontaa hakuprosessin aikana. Vain 3 vastaajaa eli 14 % ilmoittaa, että he eivät ole tarvinneet ulkopuolista neuvontaa. (Kuvio 5)

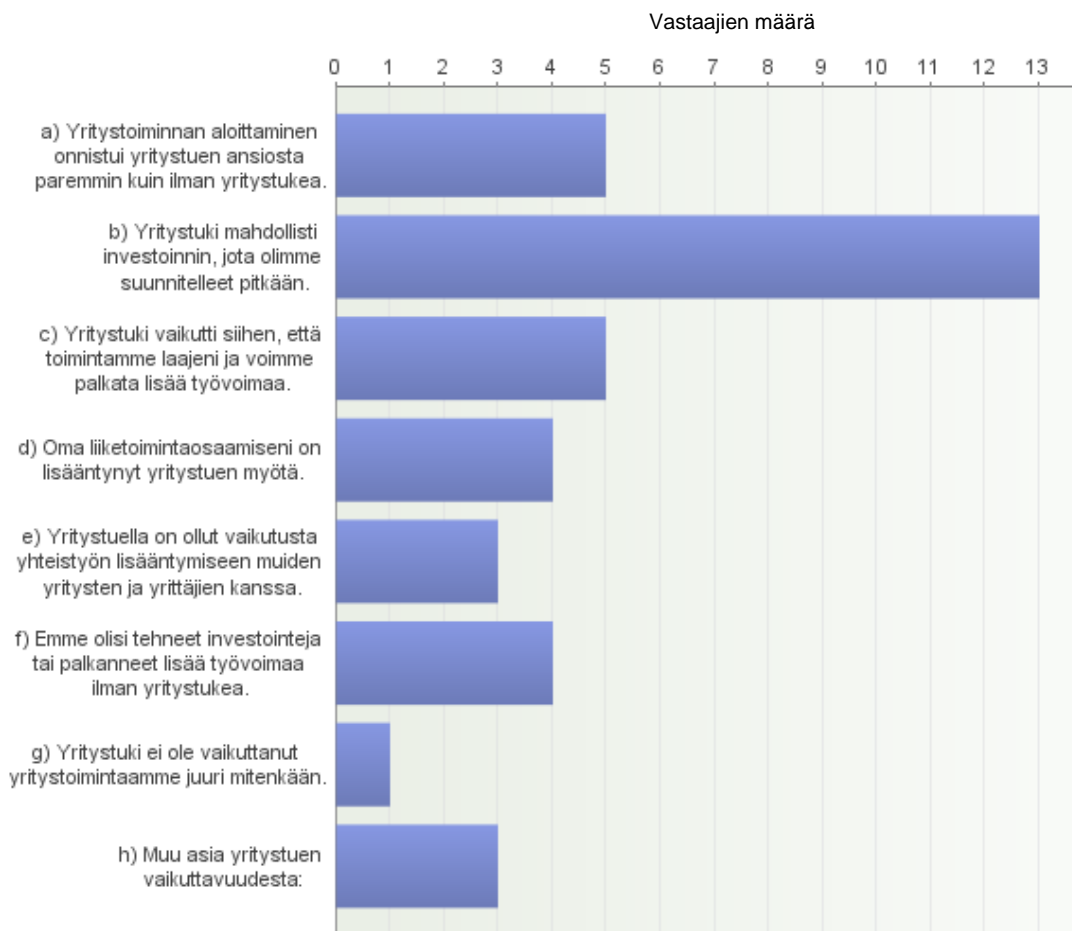

Kuvio 5. Mistä saitte neuvontaa?

Vastaajista osa ilmoitti käyttäneensä muita neuvontapalveluita. He ovat maininneet käyttäneensä neuvontaan Yrityspalvelukeskus Potkuria, ProAgria Farman palveluita ja yksityisen yritysconsultin palveluja. Kehittämiskeskukset ovat pääsääntöisesti kuntien omistamia kehittämissyhtiöitä tai -yhdistyksiä, joiden tehtävänä on toimia kuntien elinkeinotoiminnan edistäjinä ja neuvonnan rooli on kehittämisskeskuksissa tärkeä myös yritystukien osalta. Kyselyyn vastanneet ovat antaneet tämän kysymyksen osalta myös palautetta neuvontapalveluiden laadusta ja todenneet, että ilman neuvontaa ei tukea olisi tullut haettua tai tukihakemusta ei olisi osattu täyttää ilman neuvontaa.

Kysymys 6. Miten arvioitte yritystuen vaikutusta omaan yritystoimintaanne?

Vastaajista suurin osa vastasi, että yritystuki oli vaikuttanut omaan yritystoimintaan ratkaisevasti, koska yritystuen vaikutuksesta pitkään suunnitellut investoinnit tulivat mahdolliseksi (13 vastausta eli 62 %) ja toisaalta yritystoiminnan aloittaminen onnistui paremmin yritystuen myöntämisen ansiosta (viisi vastausta eli 24 %). (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Miten arvioitte yritystuen vaikutusta omaan yritystoimintaanne?

Vastaajat olivat tässä kohdassa avoimessa vastauksessaan kertoneet yritystukien vaikuttavuudesta myös seuraavaa:

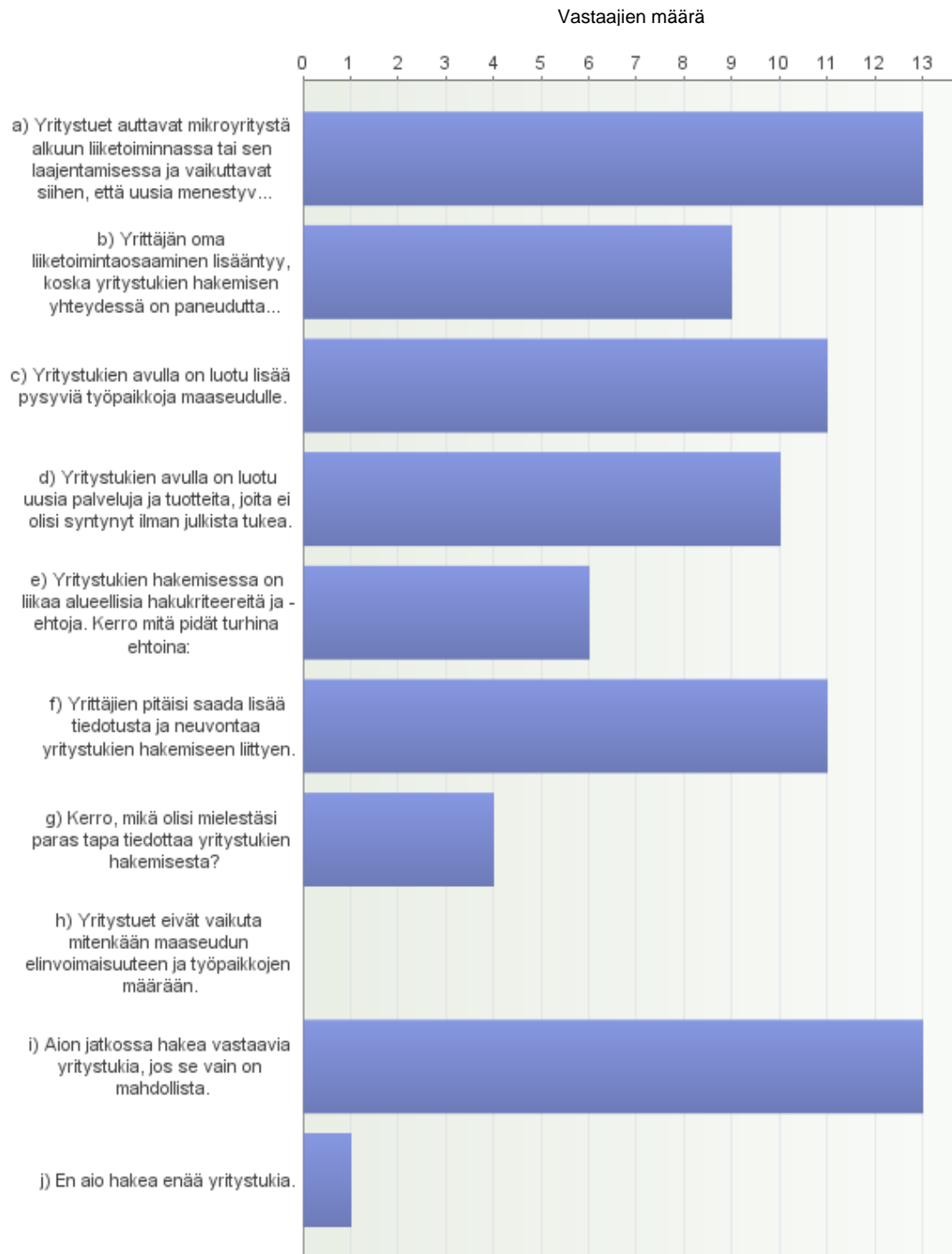
- ”Tämän tyyppisen yrityksen ylös nostaminen on niin hidas, että ilman tukia olisi ollut raha-asiat **TODELLA** huonosti. Tukien tuleminen auttoi aina eteenpäin!”
- ”Hakemisesta aiheutuneet kulut olivat suurempia kuin itse tuki”.
- ”Helpotti laskujen maksussa, tuki tuli todella pitkällä maksatusajalla”.

Tämä kysymyksen perusteella voidaan päätellä, että yritystuen saaminen vaikuttaa myös yrittäjän liiketoimintaosaamisen lisääntymiseen. Yritystukihakemuksen yhteydessä yrittäjän pitää laatia hakemuksen liitteeksi liiketoimintasuunnitelma ja arvioida liiketoiminnan tulevaisuutta, kehittymistä, kannattavuutta ja rahoituksen riittävyttä. Kun yrittäjä itse on selvillä yrityksensä taloudellisista tunnusluvuista, niin yrityksen liiketoiminnan muutoksia pystyy seuraamaan paremmin ja tarvittaessa reagoimaan niihin nopeasti.

Kysymys 7. Yritystukien vaikuttavuus yleisesti ja miten arvioitte tukien merkitystä tulevaisuudessa?

Yritystukien vaikuttavuus on vastaajien mielestä merkittävä. Vastaajista 62 % on sitä mieltä, että yritystuet vaikuttavat positiivisesti yrityksen liiketoiminnan kehittämiseen ja yrityksen menestykseen. Vastaajista 52 % mukaan yritystukien avulla syntyy pysyviä työpaikkoja maaseudulle ja vastaajat ovat myös sitä mieltä, että ilman yritystukea olisivat monet maaseudun palvelut jääneet syntymättä. (Kuvio 7)

Yrittäjät toivovat lisää viranomaisten suoria yhteydenottoja yrityksiin, jotta hakuprosessin aikana yhteistyö sujuisi ja yrittäjät osaisivat suhtautua esimerkiksi yritystukihanketta kohtaaviin viivytyksiin paremmin. Nyt palautteessa on monesti mainittu viivästyneiden viranomaisaikataulujen haitanneen yrityksen talousasioissa, kun maksatuksia on odotettu kauan. Viranomaisten antamalla ajankohtaisella tiedotuksella voitaisiin tehdä yritystukiprosessia kaikille osapuolille miellyttävämmäksi ja aikaa vievät puhelin- ja sähköpostitiedustelut jäisivät siten vähemmäksi.

Kuvio 7. Yritystukien vaikuttavuus ja tukien merkitys

Vaikka yritystukien osalta hakijat ovat kokeneet myös negatiivisia asioita, niin iso osa yrittäjistä olisi valmis kuitenkin hakemaan yritystukia uudelleen, jos tarvetta ilmenee ja yritystukia on tulevaisuudessa haettavissa.

Kysymys 8. Anna palautetta ja terveisiä yritystukiin liittyen

Kyselyyn vastaajista osa antoi palautetta avoimena vastauksena ja sitä tuli kiitettävän paljon. Yritystukiin liittyen tuli muutamia positiivisia kommentteja ja kiitoksia, mutta eniten palautteessa tuotiin esille hakijoiden negatiivisia kokemuksia yritystukiin liittyen.

Negatiivinen palaute koski pääsääntöisesti yritystukien hakemiseen ja maksamiseen liittyviä paperitöitä, ohjeistuksia ja pitkiä odotusaikoja. Toisaalta yrittäjät kokevat, että he tulevat kohdelluksi eriarvoisesti juuri Varsinais-Suomen ELY-keskuksen alueella.

Tässä alla on poimittuna muutamia kyselyyn vastanneiden avoimia kommentteja:

- *”Tuen haku- ja maksatusohjeet olivat niin vaikeaselkoisia, että tukea ei saatu alkuvaiheen tarpeeseen, vaan vasta pitkän ajan kuluttua perustamisesta.”*
- *”Erittäin huono ja jäykkä systeemi. Kun tukea olisi tarvittu, meni maksatukseen vielä useita kuukausia aikaa. Varsinais-Suomen ely ei todennäköisesti edes maksa kaikkea rahaa mitä yrityksellämme on myönnetty, ainakin väliaikatiedot poikkeavat tukipäätöksestä. Hyvä ettei koko yritystoiminta kaatunut tähän, onneksi pankki tuli apuun kun elyn maksatukset viipyvät. Negatiivinen kokemus, ja muilta yrittäjiltä on kuulunut vastaavaa palautetta, moni ei viitsinyt edes hakea tukia Varsinais-Suomen Elyn jäykkyyden vuoksi.”*
- *”Tuen haku- ja maksatusohjeet olivat niin vaikeaselkoisia, että tukea ei saatu alkuvaiheen tarpeeseen, vaan vasta pitkän ajan kuluttua perustamisesta.”*
- *”Yritystukien maksatus Turussa tekee päätöksiä, jotka eivät ole linjassa muun maan ja Maaseutuviraston ohjeistuksen kanssa. Maksatuksen viranomaisten toiminta ei vastaa ELY-keskuksen arvoja asiakaslähtöisyydestä. Turusta en aio enää hakea tukea, vaan siirrän yrityksen toimintaa yritysmuonteisemmälle alueelle Pirkanmaalle.”*
- *”Leader rahoitus on liian pientä ja raha näissä ryhmissä sidotaan liian aikaisin koko toimintakauden kestoilta. Tieto ei ole niin pätevää kuin ELY-keskuksissa suoraan. Byrokratiaa voisi vielä hieman keventää; lomakkeissa turhan tarkkoja kysymyksiä. Kustannuslaskelmien tekoon pitäisi saada asiantuntevampaa ja osaavaa henkilöstöä avuksi.”*

- *"Tuen hakeminen ja erityisesti maksaminen on hyvin byrokraattinen ja tarkka prosessi. Esimerkiksi se, mitä kustannuksia voidaan tuen piiriin hyväksyä menee vähän turhan tarkalle (mm. 1-10 € hankinnat, joita tarkalla kammalla haettiin kuiteista) ja kuittien läpikäymiseen menee todella paljon aikaa yrittäjältä, jonka pitäisi keskittyä liiketoimintaan."*
- *"--- terveisiä investointitukihakemusten vastaanottajalle / käsittelijälle sekä hakemuksen loppuselvittelijälle maksatuspuolelle asianmukaisesta ja ymmärtäväisestä toiminnasta, kunhan muukin taho olisi samaa sorttia hänen kanssaan, niin asiat toimisivat edes jossain määrin kuten pitäisi ---"*
- *"Kiitoksia yhteistyöstä joka tapauksessa!"*

5 TUTKIMUKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia vaikutuksia ja kokemuksia, joita maaseutuyrittäjät ovat saaneet yritystukien hakuprosessin johdosta. Kyselyn ja haastattelujen perusteella voidaan todeta, että yritystukien kautta saadut vaikutukset yritystoimintaan ovat kuitenkin positiivisia, vaikka monelle yrittäjälle on tullut myös mutkia matkaan yritystukien paperitöissä ja päätösten odotteluissa.

Varsinaissuomalaisille elintarvike- ja matkailualan mikroyrityksille, jotka ovat tässä tutkimuksessa mukana, on Varsinais-Suomen Hankeverkon tilaston mukaan myönnetty Maaseuturahastosta julkista yritystukea yhteensä noin 4,1 miljoonaa euroa. Pienimmät yrityksille myönnetyt yritystuet ovat olleet vähän yli 1.000 euron tukia ja suurimmat tuet ovat olleet yli 100.000 euroa.

Myönnettyjä yritystukia on käytetty pääsääntöisesti yritystoiminnan aloittamiseen tai laajentamiseen liittyviin investointeihin. Kyselyyn vastanneista yrittäjistä suurin osa olisi toteuttanut yritysinvestoinnit supistettuina, tai he olisivat jopa jättäneet investoinnit tekemättä, jos he eivät olisi saaneet yritystukea. Yritystuella on siis ollut oleellinen vaikutus yrityksen toimintaan ja sen tulevaisuuteen.

Yritystoiminnan kehittämiseen tarkoitettua yritystukea on Varsinais-Suomessa käytetty vähän suhteessa muihin myönnettyihin yritystukiin, mikä saattaa osaltaan johtua siitä, että kyselyssä mukana olleille elintarvike- ja matkailuyrittäjille on ollut runsaasti tarjolla laajoja, yleisiä elinkeinollisia toimialahankkeita. Näiden hankkeiden toimenpiteillä on voitu tarjota apua mikroyritysten kehittämistarpeisiin. Elinkeinolliset kehittämishankkeet ovat myös edistäneet mikroyritysten verkostoitumista ja auttaneet esimerkiksi yritysten tuotekehityksessä yhteisten koulutusten, opintoretkien ja ammattilaistapaamisten kautta.

Tehdyn tutkimuksen mukaan voidaan todeta, että myönnetty yritystuki on auttanut maaseutuyritysten liiketoiminnan kehittymisessä ja siltä osin myös

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007–13 tavoitteet toteutuvat. Kyselyyn vastanneet yritykset ovat käyttäneet tukea maaseudun kehittämisohjelmien kriteerien mukaisesti, eli tuki on ohjautunut niihin yrityksiin ja toimenpiteisiin, jotka ovat olleet valtakunnallisen ja maakunnallisen maaseutuohjelman kohteena ja tavoitteena. Julkisista varoista myönnettyä yritystukea on siis käytetty suunnitelmien mukaisesti.

Tämän opinnäytetyön yksi johtopäätös on, että maaseudun kehittämiseen tarkoitetut yritystuet toteutuvat odotusten mukaisesti, mutta maaseutuohjelman toteutus ei ole kuitenkaan kokonaisuutena täysin onnistunut Varsinais-Suomen osalta. Kyselyssä saatujen vastausten perusteella yrittäjät antavat hakumenettelyistä melko paljon negatiivista palautetta viranomaisille. Yrittäjät kokevat erityisesti pitkät käsittely- tai maksuajat yritystukien suurimpina haittapuolina. Myös hakemusten tukiohjeet ja paperityöt koetaan vaikeaselkoisiksi.

Ohjelmaa hallinnoivien viranomaisten pitää ottaa vakavasti mietintään se, että kyselyissä ja haastatteluissa ilmi käyneiden negatiivisten asioiden parantamiseksi myös tehtäisiin käytännössä jotain. Tukihakemusten viivytyksistä johtuvat haitat yrityksille ovat ainakin osittain olleet viranomaisten tiedossa, joten hakijoille suunnattuun ajankohtaiseen tiedottamiseen pitää kiinnittää huomiota enemmän, jotta yhteistyö sujuisi jatkossa paremmin. Viranomaisten sähköpostitse antamat tiedonannot viivästyksistä yritystukien hakemiseen ja maksamiseen liittyen olisivat yrittäjien mielestä tervetulleita. Tiedotuksen osalta yrittäjät arvioivat, että yksilöllinen tiedotus on parempi keino viestiä kuin yleisötilaisuudet, joihin yrittäjillä ei ole niinkään aina aikaa osallistua.

Kyselyyn vastanneista yrittäjistä suuri osa ilmoittaa kuitenkin, että he aikovat hakea yritystukea mahdollisesti uudestaan, jos on tarvetta uusille investoinneille. Todennäköistä myös on, että uudella rahoituskaudella vuosina 2015–2020 maaseudun yritystuet säilyvät samantyyppisinä kuin nykyiset tuet ovat olleet.

Varsinkin tiukan taloustilanteen aikana yritystukien käyttöön liittyy negatiivisia mielikuvia, ja joskus yritystukia pidetään jopa julkisen rahoituksen tuhlaamisena. Yritystukien vaikutus uusien palveluiden ja työpaikkojen syntymiseen maaseudulle on kuitenkin merkittävää. Oikein sijoitettu julkinen tuki tuo sijoitetut eurot korkojen kera takaisin. Yritystukien positiivisista vaikutuksista pitäisi kertoa julkisuudessa enemmän esimerkiksi referenssein. Siten voidaan vaikuttaa kaikkien suomalaisten mielikuviin siitä, miten elinkeinoelämää tukevat julkiset verkostot ja rahoitukset toimivat.

LÄHTEET

Euroopan unioni. 2012. Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä. Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto. Viitattu 23.2.2014.

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/l60032_fi.htm

Maa- ja metsätalousministeriö.2007a). Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma. Helsinki:Maa- ja metsätalousministeriö.

Maa- ja metsätalousministeriö.2007b). Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013, Viitattu 25.1.2014 http://www.maaseutu.fi/attachments/6BQPluj8V/Manner-Suomen_maaseudun_kehittamisohjelma_2007-2013_090114.pdf

Maaseutu.fi. 2014. Manner-Suomen maaseutuohjelman yleisesittely. viitattu 25.1.2014 http://www.maaseutu.fi/attachments/maaseutufi/tietosivut/5rXSHoUlw/Ohjelman_yleisesittely.pdf

Varsinais-Suomen ELY-keskus. 2012. Maaseudun kehittäminen. Valintakriteerit ja rahoituslinjaukset. Viitattu 14.2.2014 <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/58644/Varsinais-Suomen+alueellisen+maaseudun+kehitt%C3%A4suunnitelman+valintakriteerit+%28yrityusrahoituslinjaukset%29/eb084b4d-cfda-4796-865a-0fbc53074410>

Varsinais-Suomen liitto. 2014. Hankkeet ja rahoitus. Varsinais-Suomen hankeverkko 2007-2013. Viitattu 6.3.2014. <https://vshanke2007.info/index.asp?lan=fi>

Yle-uutiset Talous. 2013. 18.9.2013. ”Tehottomiin tukiin taas lisämiljoonia – varustamot suurimpia hyötyjiä”. Viitattu 25.1.2014. http://yle.fi/uutiset/tehottomiin_tukiin_tuas_lisamiljoonia_varustamot_suurimpia_hyotyjia/6836893

Yle TV1 Ykkösaamu. 2014. 3.5.2014. ”Ykkösaamun vieraana elinkeinoministeri Jan Vapaavuori”. Viitattu 3.5.2014. <http://areena.yle.fi/tv/2188209>

Yritys-Suomi.fi -sivusto. 2014. Oma Yritys-Suomi -palvelu. Viitattu 23.3.2014 <https://oma.yrityssuomi.fi/>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake yrityksille

Yritystukien vaikuttavuus Varsinais-Suomessa -kysely yrittäjille 2014

Arvoisa yrittäjä,

Olen tekemässä tradenomiopintoihin ja opinnäytetyöhöni kuuluvaa kyselyä varsinaissuomalaisille elintarvike- ja matkailualan yrityksille, jotka ovat saaneet ELY-keskuksen tai Leader-toimintaryhmien kautta myönnettyä yritystukea rahoituskauden 2007–2013 aikana. Opinnäytetyöstä ja kyselystä saatavat tulokset luovutetaan myös Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien käyttöön.

Pyydän ystävällisesti, että vastaatte tässä lomakkeessa oleviin kysymyksiin, joita on yhteensä 8 kpl. Jokaisessa kysymyskohdassa on annettu vaihtoehdot valmiiksi ja voitte myös vastata vapaasti omin sanoin, jos siltä tuntuu. Vastaajia ei yksilöidä erikseen, vaan jokainen vastaa kyselyyn anonyymisti ja tuloksia käsitellään yhtenä kokonaisuutena. Vastausten analysointia tehdään myös toimialojen mukaan.

Kyselyn tarkoituksena on saada tietoa ja näkemystä siitä, miten myönnetty yritystuki on vaikuttanut varsinaissuomalaisen mikroyrityksen toimintaan ja menestykseen. Tärkeitä tietoja ovat myös yritystukien hakemiseen ja maksamiseen liittyvät asiat, eli onko jatkossa parannettavaa esimerkiksi tukien käsittelyssä, neuvonnassa ja tiedottamisessa.

Uusi rahoituskausi on alkamassa todennäköisesti vuoden 2015 alussa, joten tämän kyselyn tietoja käytetään mahdollisuuksien mukaan hyödyksi myös uuden kauden yritystukien hakuprosessissa Varsinais-Suomessa.

Vastausaikaa kyselyyn on 7.4.2014 asti.

Toivottavasti teillä on aikaa vastata kyselyyn ja siten vaikuttaa omalta osaltanne yritystukien sujuvaan hakemiseen ja hallintoon jatkossa.

Kiitos vastaamisesta.

Yhteistyöterveisin

Taina Simola

taina.simola@students.turkuamk.fi

KYSYMYKSET

1. Mikä on yrityksenne toimiala?

- a) Matkailu
- b) Elintarvikkeiden jatkojalostus
- c) Muu toimiala, kerro mikä :

2. Milloin yritystoimintanne, johon olette saaneet yritystukea, on alkanut?

Lisää vuosi :

3. Mihin tarkoitukseen olette hakeneet ja teille on myönnetty yritystukea?

- a) Yritystoiminnan aloitusvaiheen investointeihin (investointituki)
- b) Yritystoiminnan laajentamisen yhteydessä investointeihin (investointituki)
- c) Ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen (käynnistystuki)
- d) Yrityksen kehittämiseen (kehittämistuki)
- e) Muu tukimuoto, mikä:

4. Onko yrityksenne liikevaihto muuttunut yritystuen myöntämisen vaikutuksesta?

- a) Kyllä, yrityksemme liikevaihto on lisääntynyt yritystuella tehtyjen toimenpiteiden ansiosta.
- b) Ei, yritystuella tehtyjen toimenpiteiden ansiosta liikevaihtomme ei ole merkittävästi muuttunut.
- c) Yritystoimintamme on päättynyt.
- d) Muu vaikutus, mikä:

5. Jos olette käyttäneet neuvontaa yritystukihakemuksen ja maksamishakemuksen tekemiseen, niin mistä saitte neuvontaa?

- a) Kehittämiskeskuksesta tai oman kunnan yritysneuvojalta
- b) Leader-ryhmän työntekijöiltä
- c) ELY-keskuksesta
- d) Tilitoimistosta
- e) Muu neuvonta(palvelu), mikä:
- f) En ole tarvinnut neuvontapalveluja

6. Miten arvioitte yritystuen vaikutusta omaan yritystoimintaanne?

- a) Yritystoiminnan aloittaminen onnistui yritystuen ansiosta paremmin kuin ilman yritystukea.
- b) Yritystuki mahdollisti investoinnin, jota olimme suunnitelleet pitkään.
- c) Yritystuki vaikutti siihen, että toimintamme laajeni ja voimme palkata lisää työvoimaa.
- d) Oma liiketoimintaosaamiseni on lisääntynyt yritystuen myötä.
- e) Yritystuella on ollut vaikutusta yhteistyön lisääntymiseen muiden yritysten ja yrittäjien kanssa.
- f) Emme olisi tehneet investointeja tai palkanneet lisää työvoimaa ilman yritystukea.
- g) Yritystuki ei ole vaikuttanut yritystoimintaamme juuri mitenkään.
- h) Muu asia yritystuen vaikuttavuudesta:

7. Yritystukien vaikuttavuus yleisesti ja miten arvioitte tukien merkitystä tulevaisuudessa?

- a) Yritystuet auttavat mikroyritystä alkuun liiketoiminnassa tai sen laajentamisessa ja vaikuttavat siihen, että uusia menestyviä yrityksiä perustetaan lisää.
- b) Yrittäjän oma liiketoimintaosaaminen lisääntyy, koska yritystukien hakemisen yhteydessä on paneuduttava tarkemmin oman yrityksen talouteen ja liiketoimintasuunnitelmiin.
- c) Yritystukien avulla on luotu lisää pysyviä työpaikkoja maaseudulle.
- d) Yritystukien avulla on luotu uusia palveluja ja tuotteita, joita ei olisi syntynyt ilman julkista tukea.
- e) Yritystukien hakemisessa on liikaa alueellisia hakukriteereitä ja -ehtoja. Kerro mitä pidät turhina ehtoina:
- f) Yrittäjien pitäisi saada lisää tiedotusta ja neuvontaa yritystukien hakemiseen liittyen.
- g) Kerro, mikä olisi mielestäsi paras tapa tiedottaa yritystukien hakemisesta?
- h) Yritystuet eivät vaikuta mitenkään maaseudun elinvoimaisuuteen ja työpaikkojen määrään.
- i) Aion jatkossa hakea vastaavia yritystukia, jos se vain on mahdollista.
- j) En aio hakea enää yritystukia.

8. Lähetä terveisiä ja palautetta yritystukiin liittyen: